

Geografski večeri Ljubljanskega geografskega društva v letu 2009

V letu 2009 je LGD priredilo štiri geografske večere, ki so se odvijali v dvorani Zemljepisnega muzeja GIAM ZRC SAZU. Obisk je bil zelo dober; na zadnjem predavanju je bila dvorana nabito polna (okoli 50 udeležencev), zato ugotavljamo, da se zanimanje za tovrstna srečanja povečuje. Vsem udeležencem se zahvaljujemo za obisk, hkrati pa obljubljam, da bomo tudi v prihodnje skušali privabiti kakovostne predavatelje z zanimivimi temami.

V spomladanskem sklopu smo se seznanili z zelo aktualno temo vrtničarstva v Ljubljani, s katero se je v geografski srenji največ ukvarjal Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU. Zaradi večplastnosti problematike smo na temo vrtničarstva organizirali kar dva večera.

Dr. Aleš Smrekar, vodja Oddelka za varstvo okolja na omenjenem inštitutu, je 10. marca predstavil tematično Socialnoekonomski vidiki vrtničarstva v Ljubljani. V uvodnem delu je prikazal vrtničarstvo kot kompleksno dejavnost, ki zadovoljuje eksistenčne, fizične, zdravstvene, socialne in psihološke potrebe. V nadaljevanju je gost večera postregel z zanimivimi podatki, med drugim, da se z vrtničarstvom v Ljubljani ukvarja okrog 10.000 prebivalcev različnih starostnih kategorij, poklicev in socialnega položaja. Vrtnički so na več kot 200 lokacijah in zavzemajo okrog 1,3 km² površine. Vrtničarski kompleksi se pojavljajo na različno ranljivih in različno velikih območjih, od le nekaj deset kvadratnih metrov do nekaj deset hektarjev.

Predavatelj je poudaril, da je vrtničarstvo praviloma dejavnost starejših in manj premožnih občanov. Večina jih živi v gosto pozidanih blokovnih naseljih, polovica med njimi je upokojenih, le tretjina pa zaposlenih. Glavni motivi za ukvarjanje z vrtničarstvom so neposreden stik z naravo, rekreacija in sprostitvev ter lastna pridelava

zdrave hrane. Večina jih je zadovoljna z razmerami za vrtničarstvo in si želi obdelovati vrtniček tudi v prihodnje. Predavanje je dr. Smrekar sklenil z načrtovalskim vidikom vrtničarstva v Ljubljani. Osnutek izvedbenega prostorskega načrta iz leta 2008 namreč predvideva, da se bo površina vrtničarskih območij v Ljubljani skrčila za skoraj polovico, a tudi med načrtovanimi območji so nekatera, ki ne izpolnjujejo minimalnih lokacijskih standardov. Nekatere lokacije vrtničkov so problematične zlasti zato, ker so v neposredni bližini pomembnejših prometnic in kot takšne predstavljajo potencialno nevarnost za zdravje vrtničkarjev.

Mesec dni kasneje (14. 4.) nam je dr. Borut Vrščaj s Kmetijskega inštituta Slovenije osvetlil tematiko vrtničarstva še z drugega zornega kota - Tla ljubljanskih vrtničkov, onesnaženost, vsebnost hranil ter potencialni vplivi na okolje in zdravje meščanov. Kot eno izmed največjih težav vrtničarstva je izpostavil dejstvo, da zaradi ostankov fitofarmaceutskih sredstev in težkih kovin v prsti in pridelani hrani ter zaradi onesnaževanja podzemne vode predstavlja vrtničarstvo precejšnje tveganje za zdravje ljudi in za okolje. Analiza onesnaženosti prsti s težkimi kovinami na 100 vzorčnih vrtničkih je na posameznih lokacijah pokazala onesnaženost zlasti s svincem, kadmijem, cinkom in bakrom. Gost je postregel tudi z zanimivimi podatki, da kljub intenzivnosti vrtničarstva rezultati analize podzemne vode eksplicitnih vplivov vrtničarske dejavnosti niso potrdili. Kljub temu bo treba v prihodnje vrtničkarje sistematično ozaveščati in izobraževati o pravilni in varni rabi gnojil in fitofarmaceutskih sredstev.

Jesenski sklop geografskih večerov je bil namenjen spoznavanju "zanimive" slovenske flore in favne.

TIPIČEN VRTIČKAR

*Vrtničarstvo
v Ljubljani*

- "malo bolj ženska kot moški",
- star 61 let, poročen,
- upokojenec, s podpovprečnimi dohodki,
- ima končano srednjo šolo,
- živi v večstanovanjskem bloku,
- manj kot 15 minut do vrtnička, prihaja peš,
- oba zakonca obdelujeta vrtniček,
- želi si stika z naravo, rekreacije in pridelave zdrave hrane.

13. oktobra je gozdar dr. Robert Brus z Oddelka za gozdarstvo Biotehniške fakultete izvedel predavanje o invazivnih drevesnih vrstah v Sloveniji. V vabilu je predavatelj zapisal: "Tuje rastlinske vrste v novem okolju, če sploh preživijo, večinoma ne povzročajo večjih težav, majhen delež na novo vnesenih rastlin pa postane invazivnih. Te lahko popolnoma izpodrinejo avtohtono rastlinstvo ali neposredno ogrozijo obstoječo favno, spremenijo kemizem tal, povzročijo spremembo genetske strukture avtohtonih populacij ali spremembe v vodnem režimu." Tujerodne rastline predstavljajo okrog petino slovenskih praprotnic in semenk in so k nam večinoma prišle iz vzhodne Azije in Severne Amerike. Največ časa je predavatelj posvetil robiniji in visokemu pajesenu, visoko na seznamu so se znašli tudi japonsko kosteničevje, japonska medvevka ter navadna in peterolistna vinika. Kot potencialno invazivne vrste pa je dr. Brus izpostavil nekaj presenetljivih "imen", med njimi bambus in palmo, ter poudaril, da je ključnega pomena stalno in sistematično spremljanje stanja v gozdu ter na zaraščajočih se površinah.

10. novembra smo gostili še enega raziskovalca z Biotehniške fakultete. Miha Krofel nas je seznanil s stanjem velikih zveri v Sloveniji. Predstavil nam je osnovne vedenjske in biološke značilnosti vseh štirih vrst velikih zveri, ki živijo v Sloveniji: volka, šakala, rjavega medveda in evrazijskega risa. Predstavljena so bila najnovejša dognanja iz raziskav, ki trenutno potekajo v Sloveniji, zemljevidi z gibanji posameznih živali opremljenih s telemetričnimi ovratnicami ter nekateri naravovarstveni problemi v zvezi s temi karizmatičnimi in občasno konfliktnimi prebivalci naših gozdov. In kako se izogniti konfliktom z okoli 450 kosmatinci, ki hlačajo po Sloveniji? Po besedah predavatelja je najučinkovi-

tejši ukrep, da se medvedom prepreči dostop do hrane človeškega izvora, torej da se sanira ilegalna odlagališča odpadkov, da se uredi deponije odpadkov ter da se zaščiti čebelnjake in drobnico z električnimi ograjami.

Bojan Erhartič

Napoved geografskih večerov spomladi 2010

9. marec

**Matjaž Intihar: Digitalna
fotografija – možnosti
uporabe**

Pod pojem "kamera" ne spada več le klasični analogni ali digitalni fotoaparati. Zdaj lahko fotografiramo z mobilnimi telefoni, dlančniki, daljnogledi, videokamerami, pravzaprav z vsako digitalno napravo, v katero vstavijo objektiv, tipalo za zajem svetlobe, procesno in spominsko enoto. Fotografija je postala zelo širok pojem in predvsem s svojo enostavnostjo dostopna prav vsem uporabnikom. Ali resnično poznamo možnosti, ki nam jih digitalna fotografija nudi? Ali vemo, koliko milijonov točk je potrebnih za fotografijo velikost 10×15 cm? Zakaj je število "pikslov" eden izmed najbolj "goljufivih" element v digitalni fotografiji? Kateri fotoaparat je najboljši? Zakaj se ob obdelavi fotografij ni potrebno počutiti kot goljuf? Na vprašanja bo skušal odgovoriti naš gost, urednik fotografske revije e-Fotografija. Predavanje je namenjeno vsem, stari in mladi, tistim, ki dobro poznajo digitalno fotografijo in tistim, ki imajo dvome ter se z novo tehnologijo še niso seznanili.

13. april

**Dr. Blaž Repe: Digitalna
kartografija na vsakem
(geografovem) računalniku**

Izdelava lastne digitalne karte, primerne za uporabo v šoli, na prosojnicah, v prispevkih, člankih, učbenikih,... prinaša mnogo prednosti. Izdelava je (sorazmerno) hitra in poceni, prikaze lahko sproti spreminjamo in po potrebi prilagajamo, grafične in oblikovalske možnosti so praktično neskončne. Poleg ljudi, ki upravljajo računalnike, so za učinkovito uporabo geografskih informacijskih sistemov in izdelavo digitalnih kart potrebni še znanje, strojna ter programska oprema in podatki. Ker ima danes dovolj zmogljiv računalnik prav vsako gospodinjstvo, sta v zadnjem desetletju množično izdelavo in uporabo digitalnih kart zavrli cena in dostopnost programske opreme in podatkov.

Danes se je marsikaj spremenilo. Zaradi hitrih internetnih povezav, prostih in brezplačnih programskih paketov, spletnih GIS aplikacij ter sprostitev marsikatere podatkovne baze, tudi za območje Slovenije, digitalna kartografija ni več le domena privilegiranih. Je na dosegu vsakogar, ki želi poskusiti kaj novega, ki želi ustvarjati, ki se želi pobahati z lastnim kartografskim prikazom. Izgovorov ni več! Ovira je le pomanjkanje interesa, kar je za sodobnega geografa nesprejemljivo.

Geografski večeri so ob 19. uri v dvorani Zemljepisnega muzeja GIAM ZRC SAZU na Gosposki ulici 16 v Ljubljani, dvakrat v spomladanskem in dvakrat v jesenskem obdobju. Pridržujemo si pravico do spremembe programa.

Bojan Erhartič